

Nr 297

Av herr **Hansson** i Skegrie, om statlig upplysnings- och rådgivningsverksamhet inom den yrkesmässiga trädgårdsodlingen.

Den handelsmässiga trädgårdsodlingens behov av speciellt för denna företagsform utbildade och inriktade konsulenter har vitsordats av flera statliga utredningar. 1938 års trädgårdsutredning konstaterade sålunda, att särskilt produktionen under glas ställde sådana krav på rådgivningen, att den allmäninriktade verksamhet, som hushållningssällskapen bedrev, inte var till fyllest, utan att kompletterande specialister erfordrades. Utredningen utmynnade på denna punkt i att man tog fasta på en utfästelse från den dominerande fackorganisationen på trädgårdsodlingens område — Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund — att anställa två specialkonsulenter, därest statsbidrag kunde påräknas för ändamålet.

När dåvarande jordbruksministern redan 1939 lade fram proposition på utredningens förslag, biträdde han också utredningens uppfattning i konsulentfrågan, dock närmast som en provisorisk lösning. Han förutskickade nämligen, att trädgårdsnäringens rådgivningsproblem borde prövas grundligare och i ett större sammanhang, men då tvivel icke syntes kunna råda om att en sådan grundligare utredning skulle komma till samma resultat som 1938 års kommitté beträffande behovet ansåg departementschefen, att man kunde acceptera det föreslagna provisoriet, dels därför att »inrättandet redan nu av nämnda befattningar synes vara av behovet påkallat» och dels därför att om en annan organisation av verksamheten senare skulle befinnas lämpligare, så skulle de aktuella konsulenterna utan större svårigheter kunna inordnas i »en blivande plan över konsulentverksamheten i dess helhet på trädgårdsodlingens område». Riksdagen biträdde jordbruksministerns uppfattning och beslöt att bevilja ett anslag till Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund (SHTF) av 6 500 kronor för det framförliggande budgetåret. Detta belopp beräknades motsvara halva kostnaden för två konsulenter, därav en specialist på värme- och växthusbyggnadsteknik och en specialist på i första hand växthusodling. Som villkor ställdes att arbetsinstruktionen skulle godkännas av lantbruksstyrelsen och att SHTF:s konsulenter skulle stå alla, sålunda även icke-medlemmar, till förfogande, fast mot något högre taxa.

När SHTF skulle förverkliga planerna, visade det sig, att kostnadskal-

kylen var alltför optimistiskt uppgjord. Några tekniker med de önskvärda kvalifikationerna gick inte att få till de löne- och andra anställningsvillkor man räknat med. Kostnadsramen räckte endast till en konsulent, och i första hand anställdes en värme- och växthusbyggnadsspecialist. Riksdagen medgav senare att beloppet i dess helhet fick tas i anspråk som bidrag till täckande av kostnaderna för denne tekniker.

Sedan anslaget återkommit år efter år, beslöt 1948 års riksdag att dra in detsamma. Vid samma tidpunkt var SHTF i färd med att förverkliga de ursprungliga intentionerna i konsulentfrågan genom att tillsätta också en odlingskonsulent. Därefter har SHTF i egen regi bedrivit den specialrådgivning på den handelsmässiga trädgårdsodlingens område, som förekommit i vårt land.

Huvudorsaken till att riksdagen år 1948 bröt den år 1939 knäsatta principen om att specialrådgivning på trädgårdsodlingens område är en angelägenhet, som bör erhålla samhällets stöd, åtminstone i form av bidrag, var, förutom de allmänna besparingsskäl, att man vid det tillfället bedömde statsanslaget som alltför obetydligt för att vara av någon väsentlig betydelse för verksamhetens upprätthållande. Denna bedömning grundade sig på det faktum, att SHTF:s tekniska avdelning fick ett betydande uppsving under krigsåren. De relativt goda konjunkturerna för näringen tog sig då uttryck i livlig investeringsverksamhet, som medförde stor efterfrågan på de projekteringstjänster, SHTF:s tekniska avdelning tillhandahöll. År 1947 var personalstyrkan uppe i sju. Då den projekterande verksamheten, som dessutom drevs på rent affärsmässig bas, fått en sådan omfattning, hade man funnit det lämpligt att bilda ett särskilt bolag för ändamålet — Trädgårdsbyrån AB — åt vilken uppdrogs att svara även för SHTF:s konsulentrådgivning. Det var i detta skede, som statsbidraget drogs in.

Men de gynnsamma trädgårdskonjunkturerna blev inte långvariga, och med de sämre tiderna följde en tids nära nog totalstopp i nybyggnadsverksamheten. Underlaget för bolagets verksamhet bortföll, och en avveckling måste ske.

Ett annat tecken på kärvare förhållanden inom trädgårdsnäringen var tillsättandet av 1951 års trädgårdsutredning, som också undersökte behovet av rådgivningsverksamhet på trädgårdsodlingens område. Utredningen kom till samma resultat beträffande detta behov som 1938 års utredning och 1939 års riksdag men gick betydligt längre i sitt förslag, i det att man konstaterade det vara en statens angelägenhet att svara för dylik verksamhet. Man föreslog sålunda inrättande av fyra specialistbefattningar i form av statskonsulenter med placering i Stockholm hos lantbruksstyrelsen. Mot denna organisation höjdes emellertid kritiska röster, och någon proposition i anledning av detta förslag har ännu inte skrivits. Någon berättigad invändning mot principen, att staten bestrider kostnaderna för konsulent-

verksamhet i aktuellt syfte, nämligen att tjäna den handelsmässiga trädgårdsodlingen, har veterligt inte förekommit.

Enligt vad som framgår av årets statsverksproposition har statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet för avsikt att tillsätta en kommitté för utredning av den framtida organisationen av upplysnings- och rådgivningsverksamheten på jordbrukets område. Då den ur många synpunkter sett lämpligaste vägen att lösa den handelsmässiga trädgårdsodlingens behov av specialrådgivning synes vara, att man i de mera utpräglade odlingsdistrikten förstärker hushållningssällskapens rådgivningsverksamhet på detta område, synes det vara lämpligt, att den av departementschefen bebådade utredningen också får i uppdrag att pröva denna angelägenhet. Därvid förutsättes att kommittén får tillgång till ledamöter, som har ingående kännedom om handelsträdgårdarnas produktionsförhållanden och rådgivningsbehov. Självfallet innebär inte rekommendationen att utbygga hushållningssällskapens konsultservice i vissa län något ställningstagande till eventuella kompletterande behov av rikskonsulenter. Sådant förekommer ju på jordbrukets område och bör givetvis också övervägas.

I avvaktan på att konkreta resultat kan bli följden av det föreslagna utredningsarbetet synes det mig rimligt, att staten som ett provisorium lämnar stöd åt den konsulentverksamhet på området, som bedrivs av SHTF. Behovet av denna verksamhet är ostridigt. Därom vittnar inte minst den stora efterfrågan som råder på de tjänster de nuvarande konsulenterna kan erbjuda. På grund av de begränsade ekonomiska resurser, som står förbundet till buds, kan dock ej någon utvidgning ske. Särskilt beträffande den tekniske konsulenten är behovet av en assistent stort, bland annat på grund av att tjänstinnehavaren för att verksamheten skall kunna administreras till rimliga kostnader måste påtaga sig projekteringsuppgifter i sådan omfattning, att den konsulterande verksamheten blir lidande. De omnämnda statliga utredningarna har ju också vitsordat behovet av effektiv rådgivningsverksamhet på detta område. Dessutom är de avgörande skälen för 1948 års riksdags beslut att dra in statsanslaget ej längre för handen, utan förutsättningarna torde numera vara desamma som föranledde 1939 års beslut i frågan.

Slutligen finns ett par motiv, som också bör redovisas i detta sammanhang. Genom att SHTF ensamt fått ta ansvaret för den handelsmässiga trädgårdsodlingens behov av specialrådgivning har uppstått en sådan ekonomisk belastning på förbundet, att det för att gå i land med den uppgiften måst eftersätta andra väsentliga angelägenheter av fackligt intresse, bland annat organisationsspörsmålen inom näringen. Dessutom måste ju staten i avsaknad av egen expertis på området utnyttja SHTF:s tekniska sakkunskap för att kunna utöva erforderlig kontroll av de rationaliseringsåtgärder, som genomföres i många anläggningar med hjälp av statliga kreditgarantier och bidrag. Om staten ånyo ger anslag till SHTF:s konsulentverksam-

het, undanröjes också tvisteämnet från 1955 års riksdag, nämligen att den enskilde bidragssökanden skall bekosta den statliga expertgranskningen.

Ett lämpligt avpassat anslag synes vara vad lantbruksstyrelsen förordade i den utredning på vilken jordbruksministern i fjol skrev propositionen i rationaliseringsfrågan, nämligen 25 000 kronor. Självfallet bör därvid också samma allmänna villkor som tidigare fogas till anslaget, nämligen att även icke SHTF-medlemmar får rätt att utnyttja rådgivningen men mot lämpligt avpassad taxa.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att frågan om den lämpligaste formen för statlig upplysnings- och rådgivningsverksamhet inom den yrkesmässiga trädgårdsodlingen må bli föremål för prövning av den ifrågasatta utredningen av motsvarande verksamhet inom jordbruket i övrigt eller på annat sätt, som kan finnas lämpligt; samt att som ett provisorium i avvaktan på slutgiltigt ställningstagande till konsulentverksamhetens organisation på trädgårdsodlingens område bidra till kostnaden för två specialkonsulenttjänster inom den av Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund bedrivna rådgivningen och för budgetåret 1956/57 anslå 25 000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Stockholm den 25 januari 1956

Nils G. Hansson
i Skegrie
